

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$ an
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond:
odată 12 fl., a doua
ora 12 fl., a treia
ora 10 fl.

Tot ce privește foia,
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blas.

Foie bisericească-politică.

Anul XIV.

Blas 25 Iunie 1904.

Numărul 26.

Cătră P. T. Abonenți.

Apropiindu-se finea semestru-
lui prim, rugăm pe On. abonenți,
să binevoiască a-și renoi abona-
mentul; iară cei ce sunt în res-
tanță să ne trimită fără amânare
suma datorită, căci foia are lipse
mari și arzătoare.

Administrațiunea.**Scoalele și învățătorii noștri.**

Nici odată ca până acum școalele
noastre nu a fost așa de amenințate și
periclitate.

Noul proiect de lege privitor la
reforma instrucțiunii populare, — pentru
desbaterea căruia ministrul a convocat
deja două anchete, — intenționează ma-
giarisarea totală a scoalelor nemagiare.
Acum mai vărtos li-se impune dē-
rință tuturor celor chemați și compe-
tenți să sară în ajutorul școalelor
noastre atât de greu amenințate și să
lupte pentru mântuirea lor.

Când ne dăm însă samă de pe-
ricolul estern ce amenință școlile
noastre, nu putem să nu fim obiectivi,
nu putem să negăm că școlile noastre
așa cum sunt de presinte, de multe ori
și în multe locuri, nu corespund nici
misiunii înalte ce au și nu produc
rezultatele culturale și morali, ce ar
trebui să le producă.

Avem atâtea școli, aproape în
toate comunele, le sustine poporul cu
mari și anevoioase jertfe și avem mulți
poate preamulți învățători calificați,
înțeleg, cu diplomă. Și școlile acestea
există deja de zeci de ani. Și cu
toate acestea dacă socotim efectele ce
le-au produs, ce observăm? Numărul
analfabeților la poporul nostru e co-
vârșitor și acum, tineretul și nouă ge-
nerație ieșită de pe băncile școlii e mai

rea ca vechia generație care nu a
avut parte de școală, și moralitatea și
cinstea în poporul de la sate în loc să
înainteze spre bine, scade mereu.

Involuntar în fața acestor carac-
teristice simptome, trebuie să ne punem
întrebarea cari pot fi cauzele lor și ce
ar fi de făcut spre sanarea lor?

Și acum când pericolele externe
amenință existența școalelor noastre,
când, ni-se aruncă în ochi învinuirea,
că școalele noastre nu-și împlinesc
chemarea și de aceea trebuie reformate
din partea statului, când un an sco-
lastic s'a sfârșit și ziarele noastre aduc
rapoarte peste rapoarte despre esamenele
de la școalele noastre populare, am aflat la
loc, să ne gândim puțin în fața peri-
colului estern care ne amenință pe față,
și asupra relelor interne cari subșapă
temelia școalelor noastre, încet, pe
nevăzute și pe nesimțite. Pentru că e
sfântă lupta pentru susținerea școalelor
și trebuie să o purtăm ori cât de grea
ar fi — în schimb însă trebuie să
lucrăm într'acolo ca și roadele să fie
în proporție dreaptă cu jertfele.

Am amintit, că în sinul poporului
nostru numărul analfabeților e mare și
generația mai tineră în multe locuri
în privința morală decade.

Vina aici trebuie să o căutăm în
școalele și învățătorii noștri. Foarte
mulți dintre învățătorii noștri și-au
ales greaua carieră de învățător nu
din adevărata chemare, ci siliți de
împrejurări. La institutele preparandiale
adeseori intră elevi, cari văd că pe
altă carieră nu s'ar putea fericii; cât
stau în preparandie studiază numai
atâta cât să pretinde, ca ieșind în
viața practică, copleșiți de năcasuri, să
considere oficiul ce-l ocupă, de-o slujbă
mechanică, nu de-o datorie sfântă.
Firește, că în atari casuri adevărate
progrese nu să pot face cu pruncii.
Sunt la ordinea zilei certele între

preoți și învățători, între învățători și
popor și între senatele scolastice.

Ori cât de dureroase ar fi ade-
vărurile trebuie să le espunem; adese ori
s'a văzut cu ocaziunea esamenelor de
cualificare învățătoresți, pregătirea su-
perficială a candidaților de învățători,
și cu ocaziunea esamenelor de la
școalele populare superficialitate în
instrucțiunea pruncilor, și lipsa mare
de progres.

Institutele pedagogice nu pot fi
invinuite, deși prin ridicarea prepa-
randiilor la patru cursuri, pe viitor să
va putea face și mai mult pentru
instrucțiunea candidaților de învățători.
Vina zace numai acolo, uneori că își
aleg cariera de învățător oameni fără
de chemare. Și acestora neplăcându-le
cariera, nici nu cearcă și nici nu s
nisuiesc a-și face datoria.

Prin aceste nu voim să zicem, că
nu am avea învățători buni și școale
de model, dar sunt mulți și de aceia,
cari numai învățători nu sunt, și
odiul acestora se revarsă de multe ori
asupra celor nevinovați.

Afară de acestea în școalele
noastre populare, instrucțiunea nu are
o direcțiune religio-morală destul de
pronunțată. Urmarea e, că tineretul
ieșit din școlile de la sate, e cu mult mai
conciliant în ceea de morală și cre-
dință ca vechia generație.

Când inse espunem acestea scăderi
în toată golitatea lor, nu putem să
rătăcem și greutățile și piedecile cu
cari au să se lupte școalele și învăță-
torii noștri.

Poporul nostru nu-și dă bucuros
pruncii la școală și aceștia frecventează
școala foarte neregulat. Învățătorii își
schimbă des stațiunile, și pruncii
aproape în fie care an au să învețe
metodul și modul de propunere a
altui învățător, ce-a dires și togmit
unul într'un an, strică celalalt.

Aducem la cunoștința Onoraților Domni Preoți, că ediția veche din

Liturgier s'a epulsat, și s'a pus sub tipar o nouă ediție.

Plata învățătorului iese neregulat și mică și are să lupte cu greutate și miseriei.

Dar acestea toate sunt numai niște neajunsuri relative. Dacă învățătorii și școlile noastre ar fi toate la înălțimea chemării lor, poporul nostru azi după atâta zeci de ani de școală — ar pricepe însemnătatea școlii, și în cunoștință și-ar da bucuros copii la școală, ar înțelege greaua și marea misiune a învățătorului, și nu i-ar mai considera salariul ca o dare fără scop, ce trebuie să o plătească, fără s'ar îngriji de existența și bunăstarea învățătorului.

Până când însă poporul nostru nu vede roadele școlii, nu e luminat să priceapă postul și menirea ei, nu putem aștepta să se însuflească pentru școală!

Și cine se deschidă ochii poporului dacă nu învățătorii noștri?

La tot cazul trebuie să lucrăm la delăturarea acestor neajunsuri.

Și purificarea să se înceapă de la institutele de preparandii. Se nu se primească pe viitor de cât de-aceia, cari au adevărată chemare pentru carieră, buni în purtare și în studii.

În cei patru ani de studiu apoi să se mai aleagă neghina de grâu.

Atunci am ajunge acolo, că toți învățătorii noștri ar fi conștii de che-

marea lor și suma ce se prestează ar aduce de sigur vorbă dreaptă.

Le-am spus acestea nu ca impun-tare pentru că nu avem noi învățătorii și școlii de model, — fără din dragoste față de școlile noastre și ca un memento față de unii și ca o cinosură pentru viitor.

Vijelia din afară ne amenință, și noi vom lupta împotriva ei. Dacă vom cădea frânți sub forța ei și ne-am perde școlile, vom avea cel puțin mângâierea sufletească, că am luptat pentru ele cu bărbăție.

Simptomele triste ce le am indicat însă amenință tot așa de grav existența morală și culturală a școlilor noastre — și mântuirea lor atârână numai și numai de la noi.

Să dea Dumnezeu cu toate școlile noastre se fie pentru popor adevărate faruri de lumină și toți învățătorii noștri să fie adevărați luminători ai poporului nostru.



Un smerit memoriu

(Continuare.)

Este îndeobște cunoscut simțul religios și pietatea înălțătoare a credinciosului și bunului nostru popor românesc, dar este mai ales neîntrecut de nici un alt popor din lume întru onoarea și iubirea sfântă ce el are către Preafericita Vergura Maria, Mama lui Isus Christos. Cele mai multe biserici ale poporului nostru românesc sunt

zidite și închinare Mariei și onoarei acestei sfinte mame fecioare. Sărbătorile orânduite de sfânta noastră biserică drept măritoare a răsăritului nostru onoarea Maicii Preacurate le țin și le prăznuiesc cu o deosăbită pompă și evlavie creștinească; icoana acestei Mame a îndurărilor cu o deosăbită atențiune cinstită și mai că nu este familie în care una dintre membri să nu poarte cu pietate acest nume slăvit a Mariei, Împărătesei cerurilor.

Că cu câtă speranță și încredere este cătră Dânsa ne sunt mărturii afară de aceste și peregrinajele, impunătoare cu numărul participanților, ce din propriul îndemn și pe lângă toate despectele și batjocurile heterodocșilor și necredincioșilor le arangează, le face la locurile sfinte închinare onoarei Ei.

Dacă privim mai amănunțit și cu scrutare nepreocupată, înclinările aceste înăseute poporului nostru credincios, vedem că are un dor de a face și mai mult, are un stimul tainic ca și mai palpabil și și mai practic să-și poată manifesta aceasta a sa dragoste, onoare și credință cătră Mama sfântă a dulcelui nostru răscumpărător: dorește ferbinte a să uni în societăți anume instituite întru onoarea și mărirea Fecioarei neprihănite, a Mamei Domnului Nostru Isus Christos. De aici s'a născut mai anii trecuți schimbările de idei, disputele pro și contra față de așa numitul sfântul Rosariu.

Nu vreau să amestec aici această chestiune — adormită har Domnului — care de ar învinge și și-ar ocupa locul așa cum a pornit în bisericile noastre, incalculabile ar fi urmările deastroase, nu în privința credinței, pietății și a moralului ci în alte privințe nouă românilor asemenea scumpe. Vreau aici numai să-mi esprim părerea mea individuală bazată pe observările și studiile făcute în domeniul ritului sfintei noastre biserici, că introducerea acelu rit al bisericii apusene, rit frumos alt cum și de netăgăduit folos sufletesc al Sf. Rosariu nu mai are loc în cadrul ritului nostru bogat în onorurile felii și felii de măritoare a Reginei Cerurilor. Ritul bisericii apusene sau latine nu conține bogățiile acele imense ce le are

FEUILLETON.

TREI GENERAȚIUNI.

— de A. Filon. —

— Iată vine! strigă mica Anette. Anzul ei cel de șasesprezece ani a prins întâi din depărtare pașii unui cal, care tropotea repede pe străzile înghețate. Și în adevăr el era. La lumina lunii, care lumina aleea cea lungă de plopi, se zărea statura cea imponentă a oficerului de dragoni, ce se apropia. Câteva minute mai târziu Constant Jaquemin se coboria de pe cal înaintea pragului casei părintești. Casa să vedea, că la început a fost o casă țărănească, care cu timpul s'a tot lărgit — în proporția averii proprietarului — până a luat forma unui castel. Lângă poarta cea largă, în mur, era o firdă. În timpurile vechi stătuse acolo icoana mamei Domnului. Au trebuit să o delature, spre a fi cruțați de persecuția Jacobinilor, căci era la Crăciunul anului 1796 când se întâmplau aceste și era un timp, când icoanele sfinte fură arse și însuși Dumnezeu apărea suspect.

Constant îmbrătoșă cu foc pe bătrânii săi părinți, apoi își încovoie brațele preste talia verișoarei sale Anette și-i depuse două sărutări pe obraz, de pe care se cunoscu dragonul.

Apoi intrară în refector, unde era întinsă o masă bogată. Un feșnic mare de argint, care purta șasă lumini de ceară, arunca lumină abundentă asupra mesei. Prin spaț plutia aborul binemiositor al

fripturei. Măncară încet și comod, ca în timpurile cele bătrâne și bune și bună din păhărase venețiane vin roșu, tare, de Bourgogne.

Constant începu a se informa, despre toți ce-i cunoscă mai dinainte. Unii din ei erau deja în cimitir, alții la armată, alții, Dumnezeu știe pe unde erau împrăștiați. De sigur se vorbi și despre războiu.

— Tu, vere, iubești războiul, nu-i așa? întrebă Anette pe dragonul.

— Eu? Eu îl urăsc, răspuse Constant.

— Cum poate fi posibil? Tu, un soldat, să nu ai plăcere a omori pe inimici?

— Nici de cât, răspuse Constant. Bieții de ei nu mi-an greșit chiar nimic. Mai bucuros m'aș reîntoarce la mine acasă, să-mi cultiv zarzavatele mele, să servesc muselor, să me însor, să fiu fericit și să am mulți...

— Tăcere! strigă mamă-sa. Intre copii nu se vorbesc lucruri de aceste.

— Copila e aproape de șesprezece ani, răspuse Constant, și arunca o privire drăgută asupra verișoarei sale.

Prima dată în viața ei simți Anette că în pieptul ei locuiau două visuri, care nu se uneau. Ea visa cu un erou, care pe câmpul sângeros își făcea renume, și tot odată doria un bărbat iubitor, blând, care să stea cu ea, să-i facă curte și să-i împlinească toate dorințele; ambele ideale la oaltă nu se puteau suferi, trebuia să aleagă. Și cu inima nedecisă se ridică de la masă, își dădu mătusei fruntea spre sărutare și merse în odaia ei de dormit.

Mama Jaquemin mai rămase cu fiu-so. O cuprinsă povestile și începu a-și scormoni vechile reminiscențe. Înainte cu

ani și ea văzu Parizul, încă pe timpul când domnia mult iubitul Ludovic.

Acesta se boinăvi odată greu și pentru a lui însănătoșare s'au făcut procesiuni și rugăciuni ferbinti s'au ridicat spre ceriuri. Ea fu prezentă atunci când în piața publică a Parisului s'a făcut ruga pentru însănătoșarea scumpului monarch. Bunicul meu — enara ea — plânse ca și toți ceilalți, de și nu era om lesne plângător. Și acum mai văd lacrimile lui, cari îi curgeau pe obraz la vale și se prelungeau pe haină.

— Bunicul a fost țaran? Nu-i așa? întrebă Constant. Și strămoșul meu un țaran simplu?

— Da. El a fost care a început a edifica casa asta.

— Și familia asta! adause el.

— Așa este. În chilia, în care vei dormi tu azi este o carte mare, în care a indus el toate, câte le-a netrecut în viața sa.

După o jumătate de ceas era Constant în chilia lui și luă în mâni, cu multă curiozitate volumul cel greu, care servise ca registru al strămoșului său. El cetii cu inima mișcată următoarele vorbe: „În numele Tatălui al Fiului și al Spiritului sfânt. Mulțumim lui Dumnezeu pentru toate darurile lui. În sara aceasta, sara de Crăciun al anului 1696, am început eu, Nicolaus Blasius Jaquemin a serie, ce mi-a venit în minte mai remarcabil spre învățătură pentru urmașii mei.

— Sunt chiar o sută de ani de atunci, murmură Constant.

Cartea era scrisă de o mână nedibace, care câte odată a chiar sfârțicat hârtia. Blasius Jaquemin, a înregistrat însă în ea, cu fidelitate războaie, fenomene,

ritul bisericii răsăritului întru onoarea Maicei Preacurate. La noi toate părțile rituale începând de la „mezunopteriu,” „dărele canonice,” „măncatul” însăși „Sfânta Liturgie” și până la „Inserat” și „după-măncatul cel mare;” Octoichul, Mineiul, Triodionul, Pentecostariul toate, toate sunt pline cu înfrumusețările minunate ale Tropicilor, Condacelor, Măririlor și stichirilor și înălțătoare de suflet și inimă întru onoarea Mamei lui Dumnezeu.

Poporul le știe, le cântă, le cetește, le aude, le ascultă cu evlavie sfântă nu numai în biserică ci și afară de biserică: la Maslu, la prohod, la sfințirea apei și a țarinilor și cu un cuvânt la ori ce funcțiune rituală. Până ce în biserică apusană nu e așa; deci avut-a lipsă credincioșii de un rit separat în care să-și poată exprima și espune simțirile sale sfinte, onoarea, iubirea și încrederea ce o are către această sfântă Maică.

Cu toate aceste și poporul nostru credincios așa de mult dorește încă „ceva” întru manifestarea simțului său pietistic... și acel „ceva” o cale nouă, pentru un drum bine lucrat și bine îngrijit, care duce la scopul de el dorit, — și aceasta ar fi, este și ni să impune imperios și ce nu suferă amănare, organizarea lui în „societăți mariane” în „Cununi” împletite în onoarea Reginei Cerurilor, a Mamei îndurărilor.

Nu mai trăim zilele bătrâne când pe lângă preotul și cantorul bisericii abia 2—3 știau cete, cari cânturari apoi, urmați de respectul singuraticilor din comună își valorau știința lor de carte în stratele din biserică și funcțiunile sacre. Azi instrucțiunea este obligatoare pentru toți și toate, și es din școală în viață, — baremi așa ar trebui să fie — cu carte și știință. Nefericire însă în sistemul și mai nefericit în care ne aflăm — cu vina sau fără vina noastră, acum să nu căutăm — că cunoștința aceasta de carte, înțeleg carte românească, nu și-o poate practica și folosi în viața sa cetățenească și obvine adeseori acea dureroasă întâmplare, că neavând tinerii terenși „indemn” ca să se deprindă, uită cu grab ceea ce cu greu și multă vreme a învățat în școală.

Ne-a mai rămas bisericile cu stratele lor, dar oh Doamne! acele sunt provăzute încă tot numai cu cărțile bătrâne cirilice, cari litere azi nu să învață și numai din diligența proprie și privată izbutește unul și altul să poată fi ceteș sau cântăret în strană lângă cantor. De soartea femeilor și mai rău în asta privință. Și Doamnă multă pagubă vine de aici. Aduoați însă și înrolate în „Cununi” după cum s'a vedea, să înviorează tipul posomorât. Este teren mult și cel mai nobil în biserică pentru toți și pentru toate, numai să-l folosim, să-l eshaurim și să punem odată în practică în înțelesul adevărat al cuvântului axioma: că biserică ne-a conservat limba și naționalitatea.

* * *
(Va urma.)

REVISTE.

Afaceri interne. Șovinismul unguresc nu a murit. De astă dată a erupt în contra ministrului președinte Tisza din incidentul răspunsului ce l'a dat în afacerea corespondenței consulatului împărătesc și regesc din Galați (România) adresată în limba germană primariului din Debreczin. — Primariul Debreczinului a remis scrisoarea consulatului cu observarea că după a sa părere consulatul e dator să corespundă cu dânsul în limba ungurească: Ministrul președinte însă a provocat pe primar să rezolve scrisoarea consulatului deși aceea n'a fost scrisă în limba ungurească.

În dietă Tisza a fost interpelat asupra faptului acestuia, la ce răspunzând a constatat simplu o stare faptică ce durează de la inagurarea dualismului

în coace, anume, că limba de serviciu la oficiile ministerului regesc de externe austro-ungar este limba germană, și că în contra acestui us legal dietă n'a făcut nici odată obiecțiune. — La aceasta declarare în partidul kossuthist a ridicat o furtună ca pe timpul obstrucției, imputând ministrului că nu e în stare să apere drepturile limbei magiare, după cum a promis.

Guvernamentalii încep să simtă că partidele organizate sub conducerea lui Banffy și Apponyi cu programe naționale șoviniste și cu devisa de a rupe uniunea cu Austria îi vor covârși și îi vor depopularisa înaintea șovinismului dominant.

Germania. Deși social-democrația face promisiunile cele mai concrete, că va ferici pe toți năcăjiții și asupriții, și că ea „nu voește să împartă pământurile câștigate cu cinste și omenie” (?), totuși oamenii, chiar și acolo unde nu este multă credință în lucrurile sfinte, cum e spre pildă în Germania, încep a se imbumba față de socialistii aceștia, ba mai mult, a porni luptă în contra lor. Nu de mult s'a înființat în Germania o societate cu numele „Reichs-Verband gegen die Social-democratie”, carea prin broșuri conferințe și alte mijloace cinsite, vrea să nimicească curentul socialist. În zilele acestea au dat — primipilii societății un apel, în care desfășură necesitatea unui organ de publicitate, care să apară în 50 de mii de exemplare. — După cum să să spune, idea a pornit de la împăratul Wilhelm, și așa ușor poate să ajungă la ceva sfârșit bun.

minuni, epidemii, morburii, incendii, tempestăți, prețurile bucatelor, a vinului și olenului. Printre ele erau înmărașiate rugăciuni și întâmplări ce obvenira în familie: nașteri, boteze, casuri de moarte, cununii etc.

— Pe Dumnezeu meu! cugetă Constant, aș fi în adevăr curios, să cunosc pe bătrânul cel brav, care a scris aceste înainte de o sută de ani... chiar așa, pe cum aș dori să știu, cum va fi strănepotul meu de la anul 1896. Nimic mai amuzant, de cât când ar sta ambii aci la masă și eu între ei.

El voi să reguleze lumina rea, dar o stânse. Spre a o aprinde iară, voia să aducă foc din camin, dar înreagă casa zăcea deja în somn adânc. Renunță deci mai bine de a-și continua lectura, și se duse la calcare.

După un interval se deșteptă și spre marea lui surprindere văzu odaia luminată.

— Cine dracul mi-a aprins iară lumina?

Se întoarse repede și trăsări văzând șezând la masă doi bărbați. Ambi erau tineri încă, cam în aceeași etate, dar cu totul tot deosebiți la haine și ghesturi. Unul purta haine dure, un mânecar țărănesc și păpuși grei de lemn în picioare, părul cel lung atârna în șuvițe lungi peste urechi și peste obrazii arși de soare. Umerii săi cei largi și mâinile cele osoase erau semnele puterii lui corporale. Celălalt era un fecior mai slabuț, se vedea palid și ostenit, cu mâni tremurătoare, nervos și era aproape chel (pleșuv). În ochiul cel drept avea monoclu. Membrele lui subțirile să pierdeau în hainele largi colorate deschis, a căror croitură aduse pe Constant în cea mai mare nimire.

— Cine sunteți voi? întrebă Constant, ridicându-se din pat.

— Eu sunt strămoșul tău Blasius Iaquemin! zise cel robust.

— Și eu — adăuse filigramul — sunt strănepotul tău René Iaquemin. Tu ți-ai dorit pe badărâbul acesta din adâncul trecut și pe mine din negura viitorului. Aci suntem!

— Pe Dumnezeu meu, voi nu prospiciati prost; ambi aveți un tip caracteristic familiar, de și tu represinți începutul și tu poate sfârșitul familiei noastre. Spune-mi, bunicele Blasius, avut-ai mulți frați?

— Eu fiul cel mai bătrân din nouă frați.

— Eu sunt unicul copil, răspuse desiratul. Tata și mama se pricep la comput.

— Dacă toți Francesii știu computa ast fel, zise Constant, atunci puțin s'a înmulți populațiunea.

— Ea scade, prețuite străbun.

— Eu n'am fost încă nici odată în acest bordeiu, îl vânduse tata.

— Vândut? Casa noastră cea veche vândută? Și moșia încă!

— N'a mai dat nici un venit.

— Ce face acum tată-to, René?

— Joacă la bursă. El se ostenește prea mult, cu toate că eu de multe ori i-am zis să nu se eșofeze așa tare. Dar așa e, părinții nici când nu vor să asculte sfatul copiilor lor.

— Și ce faci tu însuți, René?

— Eu? Eu nu fac chiar nimic. Eu am însă licențiatul în limbile străine. Îl luai la sfatul tatii, ca să scap de miliție cu un an.

— Eu pricep răspuse Blasius, ca soldat am căzut eu. Serviciul e greu, dar când ne chiamă regele...

— Regele? Ești cam îndărât, iubite bătrân. Nu mai e rege.

— Și cine ve guvernează acum?

— Un președinte al republicii.

— Aceasta-i ridicul. Și ce haine poartă președintele vostru?

— Vara o pălărie sură și gamași albi. Ce poartă iarna nu știu.

— Așa dară mai sustă republica noastră? întrebă dragonul de la 1796.

— Mă rog de iertare, aceasta nu e cea de odată. De atunci a avut Franția vre-o cincisprezece constituțiuni. Republica noastră poartă numărul trei. Ast fel e foarte deosebită de cea din timpul tău.

— Spuneai, René, că tu nu lucrezi chiar nimic?

— Nu, dar aceea nu mă reține de a fi pururea ocupat. Eu studiez pe „Figaro”, acompaniez damele până la Chat-noir sau la Bréban; nu absentez de la nici o premieră nici de la vr'o alergare de cai.

— Și tu însuși călărești?

— În veci; pe mine mă îndestulește bicicleta mea.

— Mergi în toată ziua în teatru?

— Mai bucuros în circus, serile mă joc la club cu o persoana tare cum se cade. În dricul verei merg la băi, spre a-mi cura stomacul ast bolnav.

— Tu în anii tăi cești tineri ai stomac bolnav?

— Cu el am veni în lume. Confidențial pot să-ți împărtășesc că sperez a mă cura prin atletică.

— Din rezultate nu văd nimic încă, răspuse Constant. Și Blasius adăuse:

— Ar trăbni să te însori, René. Eu m'am însurat, când eram de optsprezece ani.

Spania. De când cu exilarea călugărilor catolici din Franca, toate statele au început a se ocupa cu regularea lor. Cetitorilor noștri e cunoscută interpelarea, ce i-sa făcut ministrului de interne italian în chestia iesuitorilor, cari inmigrează în țară din Franca. Ast fel de lucruri s'au întâmplat în Austria, Belgia, și acum mai de curând în Spania. Deși călugării Spanioli nu se bucură de liniștea, ce li-o garantează dreptul natural și bisericesc, totuși poziția lor e cu mult mai îndestulătoare ca a multor frați de ai lor din țări străine. Cabinetul *Maura* a făcut acum tractative cu sfântul Scaun Apostolic. În noul regulament se iau măsuri și față de călugării veniți din țări străine.

Războiul Ruso-Japonez. Rusia e tremurată de un fior de deșteptare. — Despotismul rus să pare că a ajuns la sfârșitul căii. — Învingerile Japonezilor asupra Rusiei oficiale e tot odată și asupra despotismului rusesc care ține încătușat și amestit milioanele imperiului. — Poporul Rus începe a să mișca, nemulțumirile cresc într'una, și când Rusia oficială nu va mai fi în stare să le țină în frâu, atunci aceasta împărăție va trece prin o amară curățire de sânge.

Finii, acest popor model de pactic și credincios apăsător într'un chip barbar, despoiat fără milă de toate drepturile constituționale și naturale începe să se miște. El își omoară guvernorul, reprezentatul împăratului, care a fost o unealtă oarbă și crudă a Rusiei oficiale, și trimite „Țarului” cuvinte de alipire și credință. — Polonii să mișcă și să mișcă milioanele Rusiei și pri-

mejdia crește și Rusia tremură. — Mirosul de sânge de pe câmpul de războiu a ajuns în Rusia și poporul să mișcă.

Vestile ce sosesc de pe câmpul de luptă să desmint una pe alta, ce să telegrafează azi, mâne să desminte. Causa acesteia e că noutățile ce ne vin mai mult prin Anglia și Franca, pe când Japonezii, cari au pus în uimire lumea prin ținuta lor, nu lasă să iasă de la ei nici o știre, ca nu cumva prin aceste să li-se zădărnice vre un plan de acțiune.

Rusii au fost zdrobiți până acum pe toate liniile. Armatele Japonezilor înaintează triumfătoare spre Liaoiang unde e grosul trupelor lui Kuropatkin. Japonezii voesc să silească pe Ruși la o luptă decisivă. — Kuropatkin însă, nesimțindu-se destul de tare, să va retrage abună sama.

Lupta cea mai nouă s'a dat la Vafangku. Dorința țarului era ca Kuropatkin să înainteze spre a da ajutor Port-Arturului, care e impusurat de Japonezi — și care azi mâne are să cadă. — Kuropatkin a cedat și a trimis pe Stackelberg cu o armată de 22,000 ca să treacă și să dea ajutor Port-Arturului. — Armata rusă însă încunjurată de 3 părți a fost atacată de generalul japonez Nodsu și zdrobită formal. Perderile Rușilor după rapoartele engleze e de 15,000 oameni. — Generalul Stackelberg s'a retras spre Liaoiang unde e Kuropatkin. Unele telegrame spun că în retragere Rusii au fost din nou atacați și zdrobiți din nou.

— Asta a fost prea de timpuriu. Alt cum în anul 1896 costă prea mult o muiere. De abia să poate omul cugeta la însurătoare.

La aceste zise Constant:

— Când te aude omul vorbind ast fel René, trebuie să creadă că lumea trebuie să se prăpădească.

— Poate aceea ar fi și mai bine!... O, eu sunt pesimist de calibrul cel mai curat. Sunt un aderent al lui Schopenhauer, deși n'am cetit nimic din scrierile lui. — René chiar voi să-și esplice pesimismul său, când se auzi primul cântat de cocoș. Lumina să stinse atunci, țărânul de la 1696, dispără dinpreună cu pesimismul de la 1896, cum dispar două fantome și Constant căzu într'un somn adânc.

În dimineața următoare își revocă în memorie toate pășaniile de preste noapte. Fost-a oare realitate? Viziune? Sau numai un vis? În filosofia timpului său crescut ca un tânăr voltairean, nu putea și nu voia să creadă în minni. Dar vorbele lui René le avea atât de bine imprimate în memorie, fisonomia lui îi era atât de bine marcată înaintea ochilor lui Constant, cât trebuia să alunge ori ce dubietate despre conversațiunea lor nocturnă. Schopenhauer, Chat-Noir, pesimism, bicicletă în loc de cal, circus în loc de Corneille, casele tălăne-seu vândute, morbul de stomac erezit, chelia, jocul pe tot locul în club sau la bursă, imposibila căsătorie, un tineret care nu crede în nimic și batjocorește totul; toate acestea se învârtiau în capul său, pe când își făcea gânditor toaleta.

Străbunul meu fu o leacă stupid, strănepotul meu un pitic impotent — își zise

el în sine. De alt cum ar fi o faptă bună de a nu străplânta acest gen și de a rămânea burlac.

În acel moment zări în alea grădinei, care era croită după sistemul Le-Fort, pe verisoară-sa Aneta. Era ca un trandafir, ochi-i străluceau, pășea atât de drăguț în coace ridicându-și nițel rochița și ținând ochii țintă spre fereastra vărului.

— Ea-i prea frumoasă, murmură Constant. Cu atât mai rău pentru viitor; eu mă tem că domnul René Iaquemine va veni totuși odată pe lume. Alt cum cine știe? Poate că totul a fost numai un somn greu...

trad. de **I. Pop Reteganul.**

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Lewis Wallace, 2 v. 2-90
2. **M. Eminescu.** Studiū critic —90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeii rom. de C. Auner —20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. —12
5. **Din viața** lui I. Micul de M. Străjan —16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. —30
7. **Ceștiuni** din dreptul bis. unite p. I. II. 3-40
8. **Cele două fețe** ale lumii de Nicu —30

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 8 Nr.ii, îi primescu 5-70 cor. în loc 7-98 cor.

CORESPONDINȚE.

SCHEMATISM ȘI ÎNVESTITURĂ.

Diecesa Gherlei.

De oare ce în nrul 24 din 11 Iunie a. c. a foaiei bisericești „Unirea” la rubrica „sinoadele protopopești. — unde a-au publicat cele pertractate în tractul Periceului din diecesa Gherlei, — și pe care „conferință preoțască,” a deschis-o binemeritul veteranul protopop Ioan Papiriu Pop. pe cât de interesant, pe atât și de instructiv, — după descrierea mai multor agende, a ranelor și doririlor clerului rural, mai ales pentru constatarea pasagiului din urmă, anume: „că nici după 30 ani nu se dă preoților titlul de paroch, tata cu fiul, ori ginerele său tot numai administratori sunt... și că sunt tracte de nici un paroch nu e. nu sunt distinși! etc. și că „cine nu crede să deschidă schematismul... — așa necrezând am deschis schematismul cel mai nou din anul 1903, un schematism simplu în exterior, simplu, sec și defectuos și în interiorul lui, — care nici de cât nu corăspunde așteptării opinunii publice, ca edat și tipărit în *prea înămnatul an historic iubilar de 50 ani a canonisării diecesei,* — și în butul a mai de multe ori exprimatele doriri diecesane și a străinilor, tot numai exclusiv în limba latină, și nu în limba diecesei naționale române, să-l priceapă și laicul și străinul.

Resfoind paș de paș foile, pe cum și „conspectul sumar” am aflat:

că nu să notifică starea parochiei cu toate superedificiile și economice, — nu cu extensinnea porțiunilor canonice, — nu cu emolumentele, beneficiile îndatinat.

Ai cere-o și nu știi ce, — a-i cerca-o dar ești oprit. Poftim gust de promovare... ori strămutare...

Trecem la conspectul sumar mai elocuent nu stai canonical doară nici de 10 ani completat. Pentru ce nu? Avem vicari foranei episcopicești, protopopi, doctori, profesori experți din cura animarum, cu multă rutină, vaste cunoștințe și inițiați în meschinele și apucăturile înscenătorilor de agitare a bietului popor cu amenințare de defecționare, închiderea scoalelor, bisericilor etc, — cu atari bărbați foarte mult ar profita și diecesa, dar și Ordinariatul, în guvernare cu o mai bună orientare.

Ar fi mai puține poticnirile, și experimentele de guvernare!...

Urmează enumerarea archidiaconilor, va să zicem: I-am căuta, dar aflăm singur singurel unul, zi unul! vicearchidiaconi 19. — oare din acestia nici chiar cei mai cu mulți ani 30—40—50, de serviciu și binemeritați nu ar fi demni a se distinge?

Mergem mai departe, aflăm 26. administratori, — cu 2 surogați și 1 cu ajutor, — a oficiului protopopesc, mai cu toți. 10—20—30—40 de ani neînaintați, nedistinși!...

Înaintea forurilor civile, la pertractări, visitațiuni canonice etc. etc. numai vaza și auctoritatea recerută nu o pot avea, nu reprezentează cu impunere...

Ce să mai zici apoi de numărul im-
dosant 415. toți numai ca administratori a
parochiilor, și parochi cu protopopi cu atari
numai 59 inși.

Tracte câte cu un paroch. 18. și fără
nici un paroch 12 Situațiune clară... Admi-
nistratori... hm. Administratori! Doamne ce
numiri străine în hierarchia noastră!!

Asia dară partea cea mai mare, ce?
mai toți lipsiți de investitură ordinară
legitimă!

La tot cazul e o stare abnormală, un
dispreț, ignorare grosolană a bietului cler,
și a instituțiilor. așezămintelor biserice.
— între cari doctori, absoluți pe la univer-
sități, academii, profesori emeriti cu praxa
de 15—20—30 ani și tot numai admi-
nistratori fără investitură de paroch.

Regretabilă stare și trist adevăr e
acesta.

Nu se observă „Indreptariul legii,”
„corpus juris.” nu „pravila”... baremi, ca
hierarchia e columna dreptății, unde legile
trebuie să domineze.

Guvernarea ei pe canoane trebuie să-și
află vaza. Arbitriul e de cassat...

Unde nu se observă investitura nici
după atâta ani se presupune, că acolo
lipsește iubirea... să recește căldura, să
slăbească legătura clericală. — stagnează
instinctul de emulare, lucrurile merg anapoda
în detrimentul diecesei.

Investitura dă putere episcopilor de
a-și apăra clerul în aquis et justis contra
omnes.

Investitura de paroch iară apăra pe
paroch în beneficierea sa față și cu Ar-
chierul său. — căci un investit instalat
paroch, fără specială procedură ordinară
canonică, nu se poate lipsi, iacă așa în mod
arbitrariu, de beneficiul său, bună oară acum
nici dascăli.

S'ar cugeta — poate de unii — că nu
s'au învrednicit de „investitură”. de „pău-
cenie”? ceea ce bătrânilor deși erau moraliști,
li-se extrada.

Vor fi casuri sporadice!? Că mare e
și fragilitatea omenească, — și le cauzează
și intrigile zilelor rele.

Ei, dar ce e cauza oare că cu sutele
sunt lipsiți de investitură ba aproape toți.

Preoții ar fi cauza?

Imposibil așa ceva a supune despre
clerul cult a diecesei Gherlei...

Imposibil să fie apostrofați, timbrați
atâtea sute de preoți... că atunci nu ar fi
nici numărul credincioșilor așa de mare ca
nicăirea în alta diecesă... Răspunsul e scurt:
să ignorează legile și așezămintele hierarchice.

În sinoadele tractuale deci să se ceară
investitura, căci poate aceasta o așteaptă
și Ordinariatul și cu cei probați, binemeritați
va se o face, căci stăm sub scutul legilor!
Trebuie să ne reprezentăm nu ca „pictus

masculus”, ci ca ostași ai bisericii lui
Christos cu tot decorul, cu titlul, cu in-
signiile...

Să ne prețuim, și respectăm noi pe noi
de vrem a fi respectați și de străini.

Apoi să nu uităm, că schematismul e
organismul oglinda a ori și cărei diecesă.

Veritas.

Noutăți.

Intru mărirea lui Dumnezeu. Pentru
biserica parochială gr. cat. din Lupeni au
dăruit: credincioșii Pavel Stuciu și soția
Ioana un rând de ornate preoțești de
damas aurii în preț de 80 cor.; crâșnicul
Lazăr Filip, o cădelniță în preț de 20 cor.;
și doamnele Dima au împodobit prestolul
cu învâitoare nouă foarte frumoasă în preț
de 20 cor. Dumnezeu să răsplătească da-
rurile lor pământești cu ale Sale bogate
daruri cerești! Lupeni la 1/14 Iunie 1904.
În numele curatoratului: *Atanasie P. Bologa*,
președinte.

**O bursă pentru studiarea industriei
petrolului.** În cursul acestui an Academia
Română va acorda o bursă pentru studiarea
industriei petrolului. Candidații vor adresa
până în sara zilei de 9 Septembrie 1904, la
Secretariatul Academiei Române, București,
calea Victoriei 135, cererile lor însoțite de
următoarele acte: Diploma de inginer de la
școala de poduri și șosele din București;
un certificat constatând că candidatul este
Român, fiu de părinți români, un certificat
de bună purtare liberat de direcțiunea
școlii de poduri și șosele, pe cum și un
memoriu de lucrările făcute pentru candi-
datii, cari vor fi observați școala de mai
mulți ani. Se vor admite să concureze și
*țineri din ori ce parte a țărilor locuite de
Români*, în afara de hotarele regatului.
Durata bursei este de trei ani și anume de
la 1 Octombrie 1904 până la 30 Septembrie
1907. Tot în aceleași condițiuni Academia
Română mai acordă câte o bursă pentru
studiul țesătoriei și torcătoriei, pentru stu-
diul tăbăcării și al fabricației pelăriei, și
pentru studiul matematicilor. Toate aceste
burse se dau din fondul Adamachi.

Catastrofa înfloritoare s'a întâmplat în
săptămâna trecută în New-York. — Pe va-
porul „General Slocum” au făcut o escur-
siune o mulțime foarte mare de oameni,
între cari cei mai mulți erau copii și femei.
— Din exploziunea unui aparat de fert cu
spirt s'a aprins bordul vaporului, de la care
în scurt timp întreg vaporul a luat foc.
Vaporul arzând a înaintat spre o insulă, dar
până să ajungă la ea focul devenise așa de
mare în cât a cuprins întreg vaporul.
Spectacolul a fost groaznic și înspăimântător
din samă afară. Mulțimea ce privea de la
țărmure sta paralizată fără să scie ce să
facă strigătele desperate a le mamelor cu
copii în brațe era sfâșietor — Se putea
vedea cum să bat mamele între ele ca să-și
deschidă loc pe bord șieși și copiilor lor, —
și de a nu fi arse, să aruncau în mare
ținându-și în brațe copii. Numărul celor
morți nu să știe după ce zilnic marea
aruncă trupuri moarte, iar în interiorul va-
porului se află mereu trupuri arse. Până
acuma s'au aflat aproape la 1130 de morți.

Mormântarea celor arși și aruncați s'a în-
ceput între strigătele de durere și desperarea
ale părinților rămași fără copii și a copiilor
rămași fără părinți.

Fundațiune școlară. Distinsul profesor
și scriitor Andreiu Bărsescu din Brașov a
primit de la academia română suma de
2000 lei ca premiu pentru lucrarea sa
„Istoria școalelor române din Brașov.”
D-l A. Bărsescu a cedat întreaga această
sumă liceului și școlii comerciale superioare
române din Brașov, ca fundațiune destinată
pentru premiarea elevilor, cari să vor distinge
prin diligența, moralitatea și activitatea lor
literară.

**Societatea pentru crearea unui fond de
teatru român** va ținea adunarea generală
anuală la 17/28 August și zilele următoare
în Brad centrul cultural al fostului Zarand.
Inteligența din Brad și jur s'a constituit deja
în comitet, care va îngriji în mod demn, ca
aceasta adunare să reieșe întru toate. Tot
cu acest prilej Doamnele și țărancele ro-
mâne vor face și o expoziție în numele și
sub firma *Reuniunii femeilor române din
comitatul Hunedoarei.*

Promovări. *Ioan Chirilă* din Blaș, a
fost promovat de doctor în drepturi. —
Vasile Merușiu, prof. în Năsăud doctor în
filosofie și de *Const. Pavel*, prof. Orade.
— *Ioan Hossu*, fiul preotului nostru din
Milașul mare a luat diploma de inginer.

**Esamenul de maturitate de la gimnaziul
din loc.** Ieri s'a început aici esamenul verbal
de maturitate, fiind delegat guvernial M. D.
Gregoriu Moldovan prof. univ. în Cluș, iar
ca trimis consistorial R. D. Alexandru
Uilăcan canonic mitropolitan. Maturisanții
sunt admiși toți câți au făcut esamenul
scripturistic ș. a. 60 de inși. Până acum
progresul e îndestulitor.

Sărbătoarea lui Ștefan cel Mare. So-
cietatea istorică română a comandat o co-
roană de lauri în bronz, care va fi depusă
pe mormântul lui Ștefan cel Mare de la
mănăstirea Putna. Pe fie care frunză stă
scris numele unui războin purtat de Ștefan
cel Mare, iar pe verso fundațiunile lui
pioase.

Al dureri. — Folosesc Fluidul Elsa,
care folosește la cele mai multe morhuri,
bunăoară *reumă, umflăturile, morhuri de splină,
junghiiuri, febrințală, șgârțuiri, baterie de
inimă, respirație grea durere de dinți, mi-
rosul greu din gură, slăbirea de ochi, ner-
vositatea, morhuri de grumazi scrofulă, răni,
înghețare, orbanș etc. etc.* În timpul mai nou
s'au pus în circulație mai multe feliiuri de
imitațiuni sub numele de: Luisa-Fluid, Gold
Elsa-Fluid etc. fie care se fie atent și să nu
se lase amăgit de aceste. Adevăratul este
numai Elsa-Fluid. Ca se încunjurăm relele
ce pot să vie asupra noastră e consult și
practic să avem la îndemână tot de una
Fluidul Elsa, 12 sticle sau 6 sticle mari
trimite pentru 5 coroane franco, Feller V.
Jenő farmacist în Stubica, Centrale 82
(com. Zăgrab).

Necrolog. † *Carolina L. Mariș n. Maior*,
preuteasă în Șut, a repausat la 17 iunie
după un morb îndelungat împartășită cu
sfintele sacramente ale maribunzilor în al
29-lea an al etății sale și al 8-lea al feri-
citei sale căsătorii.

Odichnescă în pace!



„Caffée Grand“

„Caffée Grand“

Augustin Coltor

și-a aranjat în Strada mică *Cafenea, Cofetărie* și *Hotel* servind *bucatele cele mai gustoase*

și *beuturile cele mai bune* pe cum și *ohilli comferte și ieftine.*

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Mitropolia Bělgradului.

(Răspuns d-lui T. V. Păcățian).

(Urmare).

Să vedem acum, care a fost ierarchia episcopescă a bisericilor românesce de la începutul veacului al 16-lea până la 1572, când sub auspiciile patriarhului (mitropolitului) din Ipeç s'a întemeiat episcopia Ardealului și părților unguresci, din care s'au format la 1574 două episcopii, una a Silvașului până la 1599, sau a Belgradului de la 1599 în coace, iar alta a Vadului, care atunci s'a restaurat. În special să căutăm, că oare în periodul amintit de timp găsim undeva vre-o »sătră«, în care să se fi odihnit »mitropolii Bělgradului« închipuiți de d-l Păcățian?

În scrierea mea »Vechile Episcopii românesce« am arătat pe larg, că între ce împrejurări politice s'au întemeiat la începutul veacului al 16-lea două episcopii românesce în Ardeal, una la *Vad* pe teritoriul domeniului și castelului de la Ciceu, care de la 1475 până pe la 1559 împreună cu Cetatea-de-Baltă era în posesiunea domnilor moldoveni, alta la *Geoagiul-de-sus* pe domeniul castelului Stremțului (Diod), care la 1507 ajunsese în posesiunea domnilor munteni. Prin urmare nu mai insist asupra celor desfășurate acolo și în »Istoria Autonomiei bisericesci«, ci voi considera acele episcopii numai în raport cu închipuita »mitropolie« a Bělgradului.

Prima întrebare, ce ni se impune, este, că dacă a existat în prima jumătate a veacului al 16-lea o mitropolie în Ardeal, care ca mitropolie trebuia să aibă mai multe episcopii subordonate, mai era oare de lipsă, ca domnitorii țerilor române să întemeieze și ei nisce episcopii în Ardeal? Ori ce om cu judecată sănătoasă va răspunde, că așa ceva nu era de lipsă. Deci dacă voevozii români au întemeiat în Ardeal două episcopii, aceasta s'a întâmplat din motivul, că Românii ardeleni pe atunci nu aveau nici o episcopie și cu atât mai puțin o mitropolie, care nu se poate închipui fără de episcopii subordonate.

Cunoaștem pe episcopii de la *Vad* cu numele lor și cu anii, în cari au funcționat. Scim însă și aceea, că ei au fost aleși și sfințiți în Moldova, și trimiși de voevozii acestei țeri, unde exista o mitropolie puternică. Ast fel stând lucrul, cum s'a putut întâmpla, ca nisce episcopi să vină în Ardeal și să funcționeze aci fără ca ei să fie sfințiți și investiți cu misiune canonică din partea mitropolitului lor din Ardeal, care singur ar fi fost îndreptățit a o face aceasta? La această întrebare nu se poate răspunde, de cât cu admiterea adevărului, că în Ardeal pe timpul acela nu exista nici o mitropolie.

Nici nu poate scăpa cineva de forța logică a acestor întrebări, zicând de pildă, că domnitorii moldoveni și munteni au întemeiat nisce episcopii numai pentru comunele din moșiile lor, unde le-a plăcut să aibă și ei nisce episcopi. Așa ceva nu

să poate admite din simplul motiv, că episcopii de *Vad* și *Geoagi* au exercitat jurisdicțiune și peste ținuturi, cari nu erau în posesiunea domnilor moldoveni și munteni. Așa d. e. Petru Rareș, în 19 Iulie 1546, când nu mai era Domn peste districtul Bistriței, să roagă de magistratul Bistriței, să primească pe episcopul *Tarasie*, ales și trimis de voevodul român pentru *Vad*, pe cum au fost primiți și antecesori acelu episcop. Tot așa să roagă de Bistriței și *Ilie-Vodă* în 5 Ianuarie 1550 în favorul episcopului *George* de la *Vad* (*Jorga*, Doc. Bistr. I, p. CXIII, not. 145 și 151). Ast fel stând lucrul, întrebăm iarăși, cum se poate admite absurditatea, ca un domnitor din țară străină, să pună în altă țară nisce episcopi pentru ținuturi de acelea, în cari după închipuirea d-lui Păcățian era deja instituită o ierarchie episcopescă și chiar o mitropolie?

Iată dar, că împrejurările din prima jumătate a veacului al 16-lea fac cu totul imposibilă presupunerea, că pe atunci ar fi existat o mitropolie românească în Alba-Iulia, ori airea în Ardeal și Ungaria. Cel ce nu voesc a se pleca înaintea acestui adevăr, are datorința, să ne dovedească cu documente vrednice de toată credința, cari au fost mitropolii de pe timpul acela? unde și-au avut ei reședința? ce teritoriu ocupa arhiedecesa lor? cari le-au fost episcopiiile sufragane? Dacă ar fi existat mitropolia închipuită a d-lui Păcățian, atari documente de sigur s'ar afla, căci dacă să pot găsi și s'au găsit documente despre modestele episcopii întemeiate de voevozii munteni și moldoveni la *Geoagi* și *Vad*, cu mult mai ușor ar trebui să se afle despre »mitropolia Bělgradului«, care dacă a existat, pe cum n'a existat, de sigur a fost o instituțiune mai mare și mai puternică, de cât acele două episcopii, și legată cu nenumărate fibre de viața politică a țerei și a poporului românesc și ast fel nenumărate ar trebui să fie și urmele ei.

Așa dar nici în prima jumătate a veacului al XVI-lea n'a existat nici o mitropolie românească în Ardeal și Ungaria, ci două episcopii, dintre cari a *Geoagiului* atârna de fapt și de drept de *Mitropolia Țerii-Românesce*, iar a *Vadului* de fapt de *Mitropolia Moldovei*.

Pe la mijlocul veacului al 16-lea domnii munteni și moldoveni își pierd posesiunile din Ardeal și ast fel tinerile episcopii de *Geoagi* și *Vad* rămân fără ocrotire și ajutor de la cei ce le-au dat viață. Reformațiunea nimicesce cu forța vechia, bogata și puternica episcopie romano-catolică transilvană din Alba-Iulia, așa în cât ea numai după 150 de ani a putut fi restabilită prin domnitorii catolici ai casei de Habsburg, cari au pus mâna și pe Ardeal. Reformatorii să aruncară apoi cu toată puterea și asupra bisericii Românilor, ca să o clătească din credința bisericii slavo-bizantine și să o reformeze după chipul și asemănarea bisericii reformate-magiare. În fruntea mișcării să pune însuși domnitorul țerii și corpul ei legislativ. Să găsesce în fine un episcop ro-

mânesc, — este *George* episcopul *Vadului*, — care pe la 1566 trece la calvinism și este impus prin legi și ordonanțe draconice tuturor bisericilor românesce din țară. Episcopia *Vadului*, prin apostasia episcopului ei *George*, înceată a mai exista de o camdată și tot pe atunci apune și episcopia *Geoagiului*. Pe la 1569 moare episcopul calvinesc *George* și în același an ajunge episcop calvinesc al tuturor bisericilor românesce *Pavel Tordași*, care ocârmuesce aceste biserici cu sprijinul fanaticului principe protestant *Ioan Sigismund Zápolya*. Românii însă nu vreau să asculte de episcopii lor calvini, ci-și bat joc de ei, cu toate că principele amenință pe toți preoții românesce cu izgonire din țară. Se produce deci o mare turburare între Români, căreia după moartea lui *Sigismund* întâmplată în 1571, i pune capăt noul principe *Stefan Bathory*. Acesta și pentru-că era catolic și pentru-că avea lipsă de simpatiiile Românilor spre a-și consolida tronul, la 1572 numesce episcop pentru Românii, cari nu voiau să se calvinească, pe pribeagul călugăr moldovean *Eftimie I. Harnic* și învățat fiind, *Eftimie I.* sciū să înființeze respective să reînființeze după doi ani (1574) două episcopii, una a *Silvașului*, a cărei moștenire a primit-o la 1599 episcopia *Belgradului*, și alta a *Vadului*, pe care a restaurat-o, mutându-se el însuși acolo spre a fi mai aproape de țara sa natală. Biserica este din firea ei conservatoare și ține mult la tradițiunile sale. Aceste tradițiuni reaminteau două episcopii, una înființată cu ajutorul Moldovenilor și alta cu a Muntenilor. Nimic deci nu era mai firesc, ca iarăși să se înființeze două episcopii, din cari una să fie spriginită de Moldoveni, și alta de Munteni. Episcopul român calvin *Paul Tordași*, rămâne ast fel numai cu Românii calviniți, ca și succesorul său *Mihaiu Tordași*, cu care pe la 1582 să încheie șirul episcopilor români calvini (*Vezi »Vechile Episcopii*).

Ast fel stând lucrurile, cred, că nici chiar domnul Păcățian, nu va puté zice, că de la 1566, când întreagă biserica românească a fost pusă sub conducerea episcopului calvinit *George*, până la 1572, când a fost numit *Eftimie I.* ca episcop pentru Românii răsvrățiți în contra episcopilor români calviniți, am fi avut, ori am fi putut avé o mitropolie românească cu mai multe episcopii sufragane.

Dar nici nu poate aduce d-l Păcățian, nici o dovadă despre existența închipuitei sale Mitropolii în tot decursul veacului al 16-lea. La pag. 36 d-sa citează articolul de lege 4 din 1574, conform căruia »De sub plătirea zecimei însă așa să vede, că trebuie să fie scutiți (Rutenii și Valachii), după ce s'au obicinuit a o plăti episcopilor de religia proprie.«

Această lege însă poate avea mare importanță din punct de vedere social, economic și chiar politic, dar pentru obiectul, de care ne ocupăm noi, nu are absolut nici o însămnătate. Din el numai atât vedem și numai atâta să poate dovedi, că pe la 1574 aveam nisce episcopi, căroră

Românii se obidinuiau a le plăti zecimă, dacă și întru cât li-se îngăduia aceasta. Adevărul acesta însă nimenea nu l'a negat, ci chiar noi am dovedit, că în tot decursul veacului al 16-lea am avut episcopi, atât slavo-bizantini, cât și calvini și atât în »Vechile Episcopii,« cât și mai sus în această scriere, am adevărit nu numai în *termini generali*, că am avut nisce episcopi, dar am arătat și aceea, că cine au fost acești episcopi cu numele lor, când au păstorit, când li-s-au înființat diececele, unde și-au avut reședința, peste ce teritor să estindea jurisdicțiunea lor!

Este adevărat, că la pag. 40 și domnul Păcățian pomenește cu numele pe un vlădică *Todor* din 1594, așa pe cum l'a aflat la Böhm (Délmagyarország, vagy az ugynevezett Bácság külön története p. 251—2). Pe acest *Todor* d-sa îl face episcop românesc în »foisoara« »Telegrafului Român« (numerii 43—4, ex 1904), deși din documentul împrumutat de la Böhm, ce-l publică d-sa acolo, se vede destul de limpede, că *Todor* a fost vlădică *sârbesc*, de oare ce în 13 Iunie 1594 vlădica a adresat principelui Sigismund Báthory o petiție, despre care zice, că o scrie în numele *națiunii sârbesci*. (e levelet mi háрман irjuk: Szábbás bán, Mironit Veli és Todor Vladika, minden knéz és a rácz keresztény nemzet nevében). Împrejurarea, că se face amintire și de *ceneji*, nu trebuie să ne ducă în eroare, ca să credem, că aci ar fi vorba și de Români, de oare ce direcțoria de *ceneji* este și instituțiune sârbească, care în căpitanatele de graniță Criș, Coprainiț și Ivaniți, între Drava și Sava, a fost regulată prin statutul de dto 14 April 1630, unde la fie care paragraf se pomenește »*judex sive knezius*« (Vanicek, Militärgrenze I, p. 410—420) ca primariu sau jude comunal, și de aceea și Românii bănățeni, în urma convețurii lor cu Sârbii, numesc chineji pe primarii lor.

Astăzi scim perfect, că din ce trăiau episcopii românesci de la 1572 în coace, și o scim din gura lor mai bine, de cât din legea de la 1574, care fiind în favorul Românilor, nu se executa, pe cum nu se executăză nici astăzi legile, cari sunt favorabile lor. Cine vrea să vadă, cari au fost acele venite, n'are de cât să cetească Documentele Bistriței, publicate de d-l Jorga, și în special documentul din volumul II. pag. 4. nr. CLXIII. și cel din volumul I. pag. 43 nr. LVIII. Scim și care a fost venitul episcopilor români calvini, căci ni-o spune dieta din Turda de la 1569 (la Hurmuzaki Doc. III. partea 2, pag. 660), că adevărat fie care familie avea să le dea câte o *clăie de grâu*. Despre episcopii Vadului și Geoagiului, câtă vreme au stat sub scutul voievozilor români, scim, că aveau sate și moșii, din cari puteau trăi destul de cinstit. Tot așa de bune venite avea episcopia Vadului și după ce s'a restaurat la 1574. Episcopia Silvașului fusese înzestrată cu proprietate imobilă din partea domniței Zamfira (»Vechile Episcopii« pag. 51.) Episcopia Bělgradului căpătase moșii de la Sigismund Báthory, pe cum ne spune Napragy în raportul citat, ce l'a adresat împăratului Rudolf II. Cunoaștem deci destul de amănunțit organizația ierarhiei bisericești românesci din tot decursul veacului 16-lea, vedem însă, că în cadrul acestei ierarhii nicăiri nu s'a aflat și închi-

puita Mitropolie a Bělgradului, care n'a putut ajunge, să fie de tot spălăcită, când toate episcopiiile cu episcopii lor apar în colorii atât de vii. Ba cutez a afirma, că dacă ar fi existat vre odată în regatul Ungariei cel catolic și catolizant înainte de 1500 o mitropolie românească cu mai multe episcopii, ea nici odată n'ar fi putut să fie restaurată și să reapară pe scena vieții noastre politice și religioase așa de ușor, ca tocmai în veacul al 16-lea după catastrofa de la Mohács (1526), când puternicul regat ungar s'a desbinat în două state; când inima Ungariei a fost cucerită de Turci; când voievozii țerilor române să amestecau așa de des în afacerile Ardealului; când ei aveau posesiuni extinse în această țară, și adeseori le era căutată prietinia; când puternica și bogata episcopie romano-catolică din Alba-Iulia, pedeca cea mai mare în calea înjghebării unei ierarhii slavo-bizantine pentru Români, a fost sdrobotită și nimicată și când Mihail-Viteazul a intrat triumfător în Alba-Iulia, așezându-se în reședința episcopilor romano-catolici de odinioară! Dacă nici pe timpul acesta nu găsim închipuita mitropolie a d-lui Păcățian, înzădar o căutăm înainte de 1500. Dar s'o căutăm!

Dr. A. Bunea.

(Va urma.)

Ziua Deșteptării

povestire populară de AUREL FODOR
paroch în Aschileul mare.

(Continuare.)

Agitația creștea pe cum să aptopia terminul adunării comunei bisericești. Menite a se ocupa cu acest obiect.

Așa încât doi zile înainte de adunare era o adevărată tractă la cărciumă. pe ori ori ce om îl afla în drum, — îl ducea de braț — îl ospăta și îl învăța cum are să se împotrivescă la cuvintele preotului, care le vrea să le pună traista în spate. Iar în presara zilei doi jurați curierară întreaga comună, agitând, iar pe alegere își cuprinsă doi jurați cari striga »cel ce vor subscrie protocolul — aceia vor plăti — noi nu«.

Agitația acésta făcu mult năcaz preotului, dar totuși partea cea mai mare a poporului își cunoșcu datoria și primi propunerea preotului de a-și fi adapta școla, — iar preotul ca să nu mai deie cauza tulburărilor, acoperi speșele prin un împrumut.

VI.

Lupta acésta alui Macaveiș fu lupta cu mórtea — pentru că speșele făcute cu agitația acésta, lipsa de vite, datoriiile cele mari îi adusă pe sârmanul în cea mai slabă stare.

În fie care zi primia provocări de la bance pentru a-și plăti, aci o rată de anuitate, acolo un cambiū, Avram află momentul potrivit pentru al nimici total; și îl pîr și el.

Ast fel abia trecu un an și lui Macaveiș i-sa licitează casă, moșie, vacă până la lingură și fu silit în mijlocul țernei cu soția, doi părinți neputincioși și trei prunci de mână a să duca în casa cea ruinată din marginea satului. — unde șezu Avram la

inceput, — rămânându-i abia arătea bucate câte îl erau de lipsă pe 30 zile. Tóte ale lui le-a cumpărat Dl. »Avram«.

După întâmplarea acésta la câte-va zile să întruni comuna și abzisă lui Macaveiș postul de primar apoi de óre ce singur pe Avram îl află administrația de om treaz și silitor. fu candidat — și ales de primar.

VII.

Macaveiș de rușine dar mai ales de supărare s-a pus în pat și după șapte zile era prejma morții atunci chemă preotul la sine, să cuminecă și îl rugă de lertare.

După ce s-a dus preotul, fiindcă să făcuse veste că móre, s-a fost adunat acolo multă lume — el s-a lutors cătră mulțime și cu glas încet — dar apăsă — ceva întrerupt de durere zisă:

»Eū mor! dar nu-mi pare rău că mor, ci aceea me dóre că mor mórte amară și rușinosă, cum aș voi să am timp să me îndrept și nu pot să-l capăt! pentru mine totul s'a sfirșit.

»Oricât de grea îmi este mórtea, — totuși ea mi s'ar păre mai ușoră de aș ști, ca voi nu îmi veți urma. Pedepșa faptelor mele să descarcă întâi pe mine apoi pe părinți și fi mei; milă-mi de ei! Ei n-au vină da de o va rădica Dumnezeu, de pe părinții mei ea nu se va rădica, căci în neputințele bătrănețelor ei n-au pe nime. — Póte așa e voința lui Dumnezeu.

»De nu voiți să ajungeți ca părinții mei, flămânzi și desculți la cele mai neputincioșe zile a bătrănețelor, dați creștere bună la copil acasă apoi îl dați la școle bisericești, unde deși nu învață multă carte dar învață frica de Dumnezeu.

»Cât ce stați de la școlă nu lăsați de capul lor, să bată nițele și crișmele; feriiți de beutură, dedați-i a umbla la biserică din copilărie — și îl căsătoriți după lege. Lăsați beăturile și fala căci ele sunt isvorul sărăciei feriiți-vă de vinare ca de veninul cel rău, ce pustiește pe tot omul ce îl înbește; ascultați de biserică, prin care vorbește Dumnezeu«.

Apoi a răsufiat una lung; a asndat pe frunte, s'a întors și și-a dat sufletul.

(Va urma.)

Considerațiuni.

(Continuare.)

În biserica răsăriteană, ori răsăritene așa autoritate nu există, ele-s biserici naționale, și chiar prin faptul acesta nu pot să părtinească cu adevărat, fără interes alte biserici, cari și ele să fie naționale, deosebite, nu le pot părtini, decât cu scopul să le impună și acestora caracterul lor bisericesc național, și mai târziu și cel politic, după cum au și impus Sârbii caracterul lor bisericesc național bisericii greco-or. române atunci.

Nu urmează din toate acestea, că noi cu străinii nu am putea avea legături, diferite relații. Suntem încunjuțați de ei, trăim într'o țară, și până la un loc ni se unesc și țintele. Armonia între popoare ar trebui să fie generală, după cum e generală

legea aceasta în univers. Așa dar și între noi ar trebui fie să armonie. Și în punctele acelea, unde ne unim cu ei — în ce privește ținta comună, ne putem amesteca unii în afacerile altora, ori mai bine putem lua cu toții parte la afaceri, căci acestea sunt a noastre a tuturor, și ne priveșc pe noi pe toți. Dar sunt apoi și ast fel de puncte unde zrumurile ni să încrușișază, unde fie care ne avem cărarea noastră, și fie care vrem să mergem pe ea, fără ea prin aceasta ținta comună și solidaritatea statului să sufere câtus de cât, ba din contră, să întărește. În ast fel de afaceri private nu e iertat să ne amestecăm în ceea ce privește pe ei, și nu e permis să-i lăsăm să se amestece. În ceea ce ne privește numai pe noi. Și aceasta chiar pentru ca armonia, de lipsă la fericirea ori cărui stat, să rămăe.

Dar chiar și în afacerile comune trebuie să fim cu multă băgare de samă, căci dacă suntem odată deosebiți, fie care ar vrea să tragă foc la oala lui.

Ș'apoi încă ceva: acești străini nu-s chiar de-un fel cu cei de care am vorbit mai înainte: nu-s paraziții cari să năpus-tiseră atâta vreme asupra noastră.

Dar pentru aceea străinul tot străin rămăne, tot egoist rămăne, și trebuie să cercetez bine dacă te îmbie d. e. cu nește daruri: să vezi, că într'adevăr sunt de folos pentru tine, ori sunt mai mult daruri pentru ei.

De alt fel ceea, la ce am voit să fac aluzie, în ce ne privește pe noi gr.-cat. nu e dar, ci e cea mai sfântă datorință, și una dintre celea mai arzătoare lipsă pentru clerul și biserica noastră: regularea venitelor, salariului preoțesc.

Și totuși și aicea vor avea multă bătae de cap iubiiții nostri capi bisericești, și vor fi avut și până acuma.

Dar noi că mici și cei mulți, nu ne prea dăm sama de greutatea și responsabilitatea acestei chestii.

Noi vedem numai năcazurile și greutatețile ce să grămădesc tot mai multe asupra capetelor noastre.

Noi ne avem înainte pe noi și cercul restrâns a lor nostri.

În vremea de acuma poate că mulți ar primi ajutorul ori cum, numai să vie.

Și nu ne dăm sama că de la un paș greșit, necalculat, ce s'ar face acuma, poate ar avea să sufere biserica noastră, neamul nostru, urmașii nostri poate nu șir lung de ani.

VI.

În „turburările sofroniane“ s'au deslăntuit multe patimi, s'au săvârșit multe crime, și nu ști ce să zici: mai mult venin s'a vărsat sau mai mult a intrat în trupul neamului nostru.

Atâta e fapt, că ceea ce doreau s'o ajungă dușmanii nostri, din invidia din lăcomie sau din țară, s'au dat fîntă. Unitatea noastră s'a rupt, ce ^{ii cosmopolit} și ^{picatul și} totălegerile cu nemiluita au intra înț pe cum ^{ocupându-ne} în continuu, așa ^{branșă}. To ^{veam} vreme să băgăm de sam. ^{multesc} străinii mai departe în po ^{nete} noastră, și așa ei puteau să lucru neconturbați. Așa ne mistuiam puterile cari trebuau concentrate și

nu împrăștiate, și nu luam în samă groapa ce noi înșue ni-o săpam.

Dar ori cât de adâncă fu rana — și este încă și acum — ce s'a făcut prin aceasta desbinare, așa zicând făcută fără inima noastră ci cu brațele noastre. — curentul croit prin Unire. Intrupat mai întâi în institutele de învățământ din Blaș — care aveau să ne dee apostoli, preoți și mireni, pe de-o parte. — iar pe de alta parte intrupat în postul de conducător nu numai a trebilor bisericești ci și politice naționale românești, din parrea episcopilor nostri — ceea ce mai înainte nu s'a întâmplat nici când, — curentul acesta deși a suferit mult prin ruperea pomenită a bisericii unite, totuși nu a dat înapoi, nu a încetat, nu s'a stâns. Și nu a dat înapoi acest curent, pentru că avea din capul locului ceea ce am zis că-i nelcunjurat de lipsă la pornirea, susținerea și durerea la isbândă a ori cărei mișcări: avea conducători luminați cu mintea, înflăcărati la inimă, idealști, desinteresati: episcopi, profesori din Blaș — călugări veniți din Roma și cei ce au umbat în școala acestora. Oameni cu vederi largi, cu cunoștințe apusene pe de-o parte, iar pe de alta sânge din sângele nostru, crescuți în cetatea strămoșilor nostri, pompa și mărirea cărora și căreia comparată cu neamul ldr obidit de la Carpați, poate a aprins mai mult în ei spiritul de deștepători de apostoli. Două condițiuni de cari tot de una, avem lipsă.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

„Convorbiri Literare“. Nr. 6 cu următorul cuprins: G. Murnu. — Homer: Iliada, cântul X (trad. în hexametri). E. A. Pangrați. — Ce-au făcut universitățile noastre? (urmare). N. Iorga. — Ceva non despre unirea principatelor. H. Tirtin. — În chestia ortografiei. Dr. N. Leon. — Ereditatea. A. A. Naum. — Culesul (sonet). G. Munteanu-Murgoci. Gr. Danesco, La Dobroudja (Dobrogea) (critică). G. Bogdan-Duică. — Dări de samă (M. Sadoveanu: Povestiri, C. Sandu. Drum și popas, I. Bianu. Introducerea limbii românești în biserica Românilor. I. Rațiu. Studii și biografii). Bibliografie

A apărut:

FLORICELE DE CÂMP,
schite ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

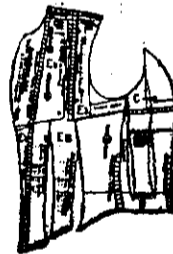
Posta Redacțiunii.

B. O. C. Povestirea din vorbă s-a publicat încă în nr. de Paști.

D. G. în S. — I. D. în C. — S. G. în H. Am primit anticipația pentru peregrinaj. Taxa restantă e de a se solvi, cel mult până în 1 Sept. n.

Editor și redactor răspundător:

Aurel C. Domșa.



marca fabriciei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dămnă își pôte însa-și pregăti
cu o ușurință de nelncchipuit

==== talia sa după ori ce modă ====

cu ajutorul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer**. A fost censurat de academie.
și poșede nenumărate scrisori de recunoștință.

Isi are patenta și e scutit prin lege în toate statele culte.

*** Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat. ***

==== Se caută agenți ====

==== Prospecte să trimit la cerere gratis ====

Cu totă stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

Ce-a povestit mórta?

— **Povestire adevărată din viață. De Lindhof Iosif, Beocsin.** —

„Acum povestesc-ne.“

„Azi nu scapi de noi.“

„Spune-ne, ce ți-a povestit mórta?“

Cu aceste provocări imbulzea o companie veselă pe un bătrân vrednic și cinstit, care ședea Dumineca trecută în birtul „La Stea“ la o masă cu mai mulți prietini.

Bătrânul, care era din satul vecin, s'a înduplecat la urma urmelor și și-a început povestea. A oftat odată adânc și o lacrimă i-s'a furisat în ochi. Și-a adus a minte de Maria lui, care de 8 zile zăcea acum sub glie și sub cruce. Maria cinstea pe bătrânul ca pe un tată al ei și înainte de mórte i-a spus o poveste, pe care se o spună el tuturor și această poveste doria satul să o aște.

Familia Mariei era foarte săracă. Bărbatul ei se dusese de 4 ani în America și nu i-a mai auzit de veste. Maria se susținea din lu-rul mânilor. Lucra tot lucru greu. Dar pe lângă aceea o mai chinuiau tot felu-



„Maria a căzut în genunchi în fața faurului, i-a sărutat mâinile cu ochii plini de lacrimi, și plângând îngăuna o mulțămă, grăbindu-se spre casă la moica ei fetiță.“

de bóle: *Batere de inimă, dureri de cap, amețeli.* Și pe lângă aceea mai avea și o fetiță care avea necaz cu scrofule și era atât de prăpădită, că deși era de vre-o 9 ani nu putea nici umbla. Avea *bube* pe picioare, *ochii plini de urdori*, și fața îi era totă schimonosită de multe bube. Maria a folosit multe leacuri, despre cari cetise prin foi și călindare, dar nici unul nu i-a folosit nimic.

Într-o zi spăla Maria haine la familia boerului. Deodată vine ferariul prin curte fugind, se împedecă de tréca Mariei și o răstórnă așa că toate hainele au căzut în tină. Maria s'a máníat foc. Și de alt fel nu putea suferi pe acest ferar pentru că avea un fel de leacuri, cu cari vindeca pe toți și ea nu credea în ele. S'a pus cu gura pe el și l-a ocărit bine.

„Înșelăturiul ăsta iar a avut să alerge la vre-un biet bolnav să-l înșele cu prostiile lui de leacuri.“ Și Maria a încuiat pórtă să nu mai vină pe aici.

După un ceas a venit ferariul iar pe aci, iar Maria ridea de el cum sta la pórtă încuiată și nu putea eși.

„Lasă-mă să trec soro. Ce sci când vei ave lipsă și de mine“, zice faurul. „D'apoi cum. Chiar d-ta poți să-mi dai vre-un folos. Póte leacul dtale mi-ar puté vindeca bóla mea? Cunosce eu prostiile ăstea. Am adus și eu destule, dar nu mi-au ajutat nimic.“

„Dar de aceea nu trebuie să-ți bați joc de Fluidul meu. Scie Dumnezeu ce bazaconii ai adus. Nu ți supărată, că ți-am făcut pagubă, mi-a fost foarte de grabă.“

„Putea-i merge și mai încet.“

„Mulțămesc lui Dumnezeu, că numai mai opăcit, că ast fel ar fi murit o biată copilă și tu ai fi cauza mórții ei.“

„Dar ce s'a întimplat?“

„Colo lângă biserică s'a nenorocit o copilă.“

„Acolo? Acolo șed și eu. Dór nu va fi pățit ceva Firuța mea, vai de mine?“

„Copiul se jucau pe lângă o grópă de var. Tocmai stángeau ómenii var și o copilă a căzut în grópă. Vecinii au alergat și au scos copilă totă arsă din var.“

„Vai de mine. E Firuța mea Dómné, ce să me fac?“

„Ómenii n'au sciut ce să facă. Doctorul e de 5 ceasuri departe. În fericire nevasta birăului, care mai anul trecut a suferit *sgăciuri, diaree și dureri de stomach* și eu am scăpat-o din gura mórții cu *Elsa-Fluidul* lui Feller a trimis la mine după Fluid și de aceea m'am grăbit așa. De mă duceam nu mai cu câte va minute măi târziu, ar fi fetița ta acum pe ceea lume. Acum am nădejde că se va vindeca copilă ta și tu te vei convinge, că Elsa Fluidul lui Feller nu e ca cele lalte bazaconii, cari nu ți-au ajutat nimic. De aceea vei face bine se comandezí cât de iute 1 duzină de Elsa-Fluid cu 5 cor. de la farmacia Feller din Stubica (cot. Zágráb), cu care copilă ta se va vindeca cu desăvârșire.“

Maria a căzut atunci în genunchi înaintea faurului, plângând i-a sărutat mâinile și mulțămindu-i a alergat cătră casă.

În 15 zile s'a vindecat Firuța de arsurí, în 4 săptămáni i-au trecut și *bubele și reuma* și după ce a folosit 2 duzine de Elsa-Fluid cu 8 cor. 60 fil. de la *Eugen V. Feller, Stubica Centrale Nr. 82 (com. Zágráb)* i-a trecut bóla de ochi și tóte cele lalte. Maria încă a folosit Elsa-Fluidul și s'a máníuit și ea de tóte bólele ce o chinuiau.

De aci înainte tocmai Maria îndemna pe toți să folosescă Fluidul Elsa și tuturor le spuuea că numai de la *Eugen V. Feller în Stubica Centrale 82 (com. Zágráb)* pot căpăta Fluidul adevărat și că farmacistul plătesce cheltuiala pe postă și că numai Elsa-Fluidul ajută la bóle dintre tóte *Fluidele luméi*. Tot satul și-a procurat apoi Elsa-Fluidul și toți îl laudă pentru efectul bun ce îl are mai ales contra *lipscei de postă de mâncare, orbant, junghiuri, dureri de pept, și grumazi, di mijloc, de cup, de urechi, de ochi, de rsăți, nervositate, asudări, febrințeli, anemie, slăbiciune, dureri de mînă și picioare* etc. Cu Elsa Fluidul deodată au procurat și *Elsa pilule* de-ale lui Feller (6 cutii 4 cor.) cari vindecă tot felul de *dureri de stomac, mistuire slabă, bóla de rinichi, boală rea, vârsături, insomnie, gâlbănare* și altele.

Acestea mi le-a spus fericita Maria și tremura tótă când mi-a spus, că era cât pe aci să fie ucigașa fiicei sale și numai Elsa-Fluidul alui Feller a máníuit-o de mórte pe mica Firuța.

Bătrânul ostenit de vorba multă tăcu. Luă repede o lingura cu apă, turnă câte va picături dintr-o sticlúța, ce o avea în busunar, le înghiți și zise:

„Ceea ce am înghițit eu acum a fost renumitul Elsa-Fluid lui Feller care m'a vindecat de *durerile de grumazi*, și pe care tot de una îl port la mine.“

Așa a vorbit bătrânul, vestea să lați iute în sat. Toți bolnavii au trimis după Elsa-Fluid, despre care mult am cetit și care multora dar mai ales la mine acasa mi-a dat ajutor în contra multor năcazuri. În iarna trecută mulți au avut năcaz cu *recolite* și în Dumineci mereu tuseau și strănutau în biserică. Mulți aveau *guturaiu, inflamați, influență, resulfet greu*, pe tóte acestea le-a vindecat ușor Fluidul Elsa.

Umflături, bubóie, scarlat, friguri, răgușeli, bóle de gură, miros de gură, colici, pe lângă acestea *amețeli, febrințeli, asudări, bóle de ficat, de apă, înșefături* și multe altele, pe tóte le vindecă Fluidul Elsa.

Zi de zi curg scrisori de mulțămítă la Stubica, la farmacistul Feller. Le și merita pentru că nu numai bolnavi ei și cei sănătoși folosesc Elsa-Fluidul cu succes minunat pentru întărirea nervilor, întinerirea feții, contra mătretei și a căderii părului, etc.

Cine va comanda Elsa-Fluidul alui Feller imi va fi în veci recunoscător, pentru că l'am îndemnat să folosescă un leac atât de bun.

Și de óre ce *adevărutul Elsa-Fluid* se bucură de un renume atât de frumos să

ne ferim de imitațiuni pe cari le-au adus în circulație în timpul diu urmă ómeni șarlatani sub numiri, ca „Gold-Elsa-Fluid“ sau Luisa-Fluid etc.; de ce se cumperi imitațiuni, când poți căpăta pentru același preț *adevărutul Elsa-Fluid*? Mai bine ne putem feri de înșelăciuni dacă cerem direct de la

Eugen V. Feller, farmacist în Stubica Centrale Nr. 82. (com. Zágráb).

Adevărutul Elsa-Fluid alui Feller

(Fluidul de esență de plânté cu miros plăcut alui Feller), provédut cu marca „Elsa“, pe ori ce sticlă și pe ori ce instrucție trebuie să fie marca alăturată cu numele „Elsa“ și subscrierea „Feller.“ În timpul din urmă după ce Elsa-Fluidul se bucură de o trecere foarte



s'a pus în circulație din partea unor speculanți fără consciință diferite imitațiuni sub numirea de *Gold-Else-Fluid, Luisa-Fluid, Salvator-fluid, Horgony-fluid* etc. Să ne ferim de ast fel de imitațiuni pentru că numai cel provédut cu marca „Feller“ este Elsa-fluid veritabil. **Comisiunea sanitară a examinat-o și aprobat-o.** La espositiile din *Berlin, Roma, Londra, Paris și Nizza* Fluidul-Elsa alui Feller a fost premiat cu medalie de aur, mai pe urmă a fost decorat cu medalia de argint a ordului crucea roșie din Spania.

Se spedeză cu rambursă ori trimițind banii înainte

dimpună cu instrucția, spesele de

	postă și ladă:	
12 sticle	saú 6 st. duple	5.— cor.
24 „	„ 12 „ „	8.60 „
36 „	„ 18 „ „	12.40 „
48 „	„ 24 „ „	16.— „
60 „	„ 30 „ „	20.— „

Mai puțin de 12 sticle nu se spedeză

Gratis primese tot la 12 sticle o sticlă de Elsa Fluid.

Numai Elsa-Fluidul lui Feller e bun. Econsult să se comande recomandat.

La *Elsa-Fluidal* se recomandă, ca cel mai bun mijloc laxativ **pilulele Elsa Rebarbara de Feller.** Cu totul ne-striecăciose. Efect sigur și iute. Nu produce dureri, face poftă de mâncare, ajută mistuirea, curătesce stomacul. O legătură (6 tegule) cu instrucțiunea **4 cor. franco.** Nenumerate epistole de recunoscință.

Adevărutul prav de insecte alui Feller cu marca „Elsa.“ Acest prav omórá insectele stricăciose de prin case, grădine, grajduri vii, cum is d. e. muscele, purcii, moliele, pădúchii, ștelnițele, furnicele etc.

Prin folosirea acestui prav să cruță foarte mult și fiind efectul lui admirabil să recomandă cu tótă căldura, 1 tegulă 1 cor. dacă se comandă de odată cu Elsa-Fluid, la din contră singur costă 5 cor. franco.

St. D. FELLER V. JENÓ. farmacist în Stubica,

Centrale 82. cot. Zágráb.

Te rog să-mi trimiți de o cam dată 12 sticle din mijlocul Elsa-Fluid, de óre ce eu de 5 ani mai pat. D-tale leac ved ca prin sită — te rog să-mi trimiți de o dată 12 sticle — 1 iuliu 1901.

că e Ganca Czofalva (Treí scaune)

Că eu... Fluidul D-tale sint foarte îndestnit o dovedesc acasă deseile mele comande. Elsa-Fluidu il țin tot de una la mână.

Maurer F. med. pract. Fieberbrunn (Tirol).

29 (1—2)

La expozițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer
— pentru clopote a lui —

Antoniou Novotny

— în Timișoara-Fabrie —

(22) 9-52

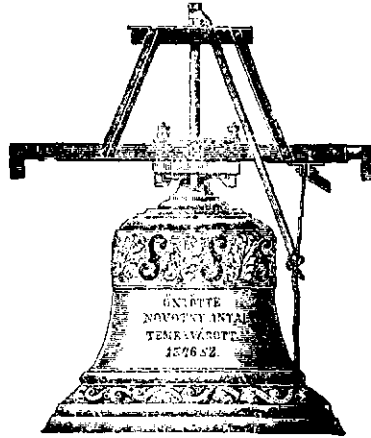


se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonioase, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provădate cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întorce cu ușurință în ori ce parte, în

dată ce clopotele sint bătute de o lature prin aceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

— clopotele găurite —

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sint provădate în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea, au un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, de cât cele de sistem vechi, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechi. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preajustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toce de metal.



Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Comunicarea trenurilor

prin gara Küküllőszög (Blas)

(valabil din 1 Maiu 1904).

cătră	gara		de la
Teuș - Tövis			
226	persone	persone	102
1246	mixt	mixt	215
735	accelerat	accelerat	904
252	accelerat	accelerat	1248
Copșa - Kis-Kapus			
104	persone	persone	221
216	mixt	mixt	1248
905	accelerat	accelerat	734
1229	accelerat	accelerat	251
Sóvárád			
403			
248	mixt	mixt	826
			650

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticeii, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lungoreii și tusei sèche. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsore. Contra durerii de ose, podagreii, reumatismului, răcelilor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbetrânite bóle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârșiturile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tineretelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburii, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine suferă de închiderea scaunului numai de cât se comandeză **Laxbonbons** zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul 1 cor.

Chemicale, droghe, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri rusece, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din bransă. Tote forțe ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Békás-Megyer, 41 Bpest mellett.
12 (14-7)

Cruce sau stea dublă



electro-
magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și inviorează pe lângă garanță: reumă, astmă, (respirație grea), insomnie vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, inflață, precum și ori-ce morb de nervi. Morbosul, care nu se vindecă în timp de 45 de zile folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numai decăt. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6. —
e de aplicat la morburii vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4. —
e de aplicat la morburii mai ușore.

Spediția centrală de vinzare îl trimite în țară și străinătate cu rambursă, sau dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3
16 (13-52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o masină de fier.

Din cauza imbulzelei prea mari a marfei trimit în totă lumea renumita și de totă lumea plăcuta mai fă din argintul de Mexico, și anume:



6 lingurițe, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 lingurițe de cafea, 6 cutițe de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, toate din argint de Mexico

total 46 bucăți numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpărător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere
de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea cărnii primesc garanța pe 25 ani. Spedițiunea se face ori prin rambursă ori prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezeredy Nr. 3.

— Pentru 5 coróne —

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucăți), bun și fin

⊙ **Săpun de toaletă** ⊙

pregătit din: trandafir, lillie, viole, resedă, jasmîn, lăcrămiore.

Banii să se trimită înainte, ori se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezeredy 3.